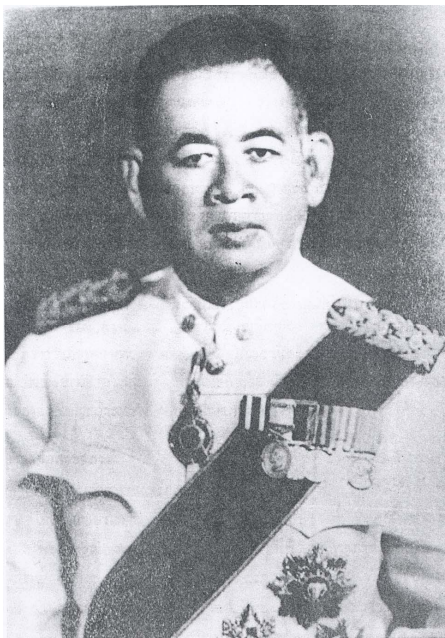

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ มีนามเดิมว่า วงศ์ ลัดพลี เกิดเมื่อวันพุธที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2436 ที่ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพระประแดง (ปัจจุบันคือ จังหวัดสมุทรปราการ) เป็นบุตรหลวงประจักษ์สมุทเขตร์ (จำปา ลัดพลี) กับนางประจักษ์สมุทเขตร์ (เขียน ลัดพลี) มีพี่น้องรวม 9 คน คือ

1. นางวาส สิทธิไชย
2. พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์
3. นายสว่าง ลัดพลี
4. นางจำเริญ กาญจนพันธ์
5. เรือตรีจำรัส ลัดพลี
6. นางไสว เมธิยนนท์
7. นายสวิง ลัดพลี
8. นายแสวง ลัดพลี
9. นายประจวบ ลัดพลี

เมื่อ พ.ศ. 2461 ท่านได้สมรสกับคุณหญิงลัดพลีธรรมประคัลภ์ (ทิพวรรณ ลัดพลี) ธิดาพระยาผลาภกรนุรักษ์และคุณหญิงสงวน เกาไศยนันท์ มีบุตรธิดารวม 8 คน คือ

1. นางสาวอำไพ ลัดพลี
2. พันตำรวจเอกอุดม ลัดพลี

3. เด็กชายจรรยา ลัดพลี
4. นายธรรมบุญ ลัดพลี
5. เด็กชาย อายุ 4 วัน (ถึงแก่กรรม)
6. นางโสภา บุณนาค
7. นายแพทย์รุ่งธรรม ลัดพลี
8. นายเริงธรรม ลัดพลี

ในปี พ.ศ. 2488 คุณหญิงลัดพลีธรรมประคัลภ์ได้ล่องลับไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 ท่านได้สมรสใหม่กับนางอุไรพรรณ มีธิดาด้วยกัน 2 คน คือ

1. นางสาวอุษาวดี ลัดพลี
2. เด็กหญิงยุกตวดี ลัดพลี

ต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากการสมรส เมื่อปี พ.ศ. 2499

ประวัติการศึกษา

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ได้รับการศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนสุนทรสมุทร จังหวัดสมุทรปราการ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนราชวิทยาลัย เริ่มเข้าเรียนกฎหมาย ห้องเรียนกฎหมายพิเศษ และโรงเรียนกฎหมายไทย เมื่อปี พ.ศ. 2455 ในปี พ.ศ. 2456 กระทรวงยุติธรรมได้ส่งเข้าศึกษากฎหมาย ณ สำนักเกรย์ส อินน์ (GRAY 'S INN) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ และสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2459 หลังจากสำเร็จการศึกษากฎหมายจากประเทศอังกฤษแล้ว ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม และสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตไทย ชั้นที่ 1 (เกียรตินิยม) จากโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2461 และเป็นสามัญสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาในปีเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2500 ได้รับพระราชทานปริญญานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งนับเป็นเกียรติยศอย่างสูงของพระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

ประวัติการรับราชการ

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ เริ่มเข้ารับราชการเป็นนักเรียนล่ามในกระทรวงยุติธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2455 เป็นผู้พิพากษาฝึกหัด เมื่อปี พ.ศ. 2460 ท่านรับราชการด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีความเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ ท่านดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ในทางการศาลหลายตำแหน่ง เช่น อธิบดีผู้พิพากษาศาลโปริสภาคและศาลจังหวัดเขตพระมหานคร อธิบดีผู้พิพากษาศาลพระราชอาญา และศาลคดีต่างประเทศ รักษาราชการในตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาล

แพ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม จนถึงตำแหน่งประมุขตุลาการ คือ ประธานศาลฎีกา

ในระหว่างที่พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาอยู่นั้น ท่านได้ทำคำวินิจฉัยในคดีสำคัญ ๆ และคำวินิจฉัยหลายเรื่องได้กลายเป็นแนวทางที่ศาลทั้งหลายยึดถือตลอดมา คดีที่นับได้ว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์ของประเทศไทยคดีหนึ่ง คือ คดีอาชญากรรมสงคราม ซึ่งในคดีนั้นคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้ยื่นฟ้องจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายเพียร ราชธรรมนิเทศ และนายสังข์ พัฒโนทัย กล่าวหาเป็นใจความว่าสมัครใจเข้าร่วมสงครามรุกรานกับญี่ปุ่น โดยร่วมยุทธทางประเทศพม่ากับโฆษณาชักชวนให้เห็นชอบในการทำสงครามรุกราน การกระทำหลังสุดที่โจทก์หาว่าจำเลยได้กระทำผิด เกิดระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2486 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2486 ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 มาตรา 3(1) และมาตรา 4 ขอให้ริบทรัพย์และเพิกถอนสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย พระราชบัญญัติดังกล่าวมีบทบัญญัติว่า ไม่ว่าจะการกระทำอันบัญญัติว่าเป็นอาชญากรรมสงครามนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ผู้กระทำได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และจะต้องได้รับโทษตั้งที่บัญญัติไว้ทั้งสิ้น คดีนี้คือ คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2-4/2489 ซึ่งศาลฎีกาโดยพระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์เป็นเจ้าของสำนวนร่วมวินิจฉัยกับพระยาเลวณิชนธรรมวิทักษ์ พระยาธรรมบัณฑิตสิทธิศตุงการและพระชัยประชาเป็นองค์คณะ ได้ชี้ขาดว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 เฉพาะที่บัญญัติย้อนหลังให้การกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติด้วยนั้น ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป็นโมฆะ การกระทำที่โจทก์ฟ้องว่า จำเลยได้กระทำผิดเกิดก่อนวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2488 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้ออกใช้ทั้งสิ้น เมื่อบทบัญญัติที่โจทก์ฟ้องขอให้เอาผิดแก่จำเลยเป็นโมฆะอันจะลงโทษจำเลยไม่ได้ ศาลฎีกาจึงไม่ฟังคำพยานหลักฐานของโจทก์ในเรื่องนี้ต่อไปอีก แล้วพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป คดีนี้เป็นคดีตัวอย่างอันสำคัญอย่างยิ่งที่แสดงให้เห็นว่าศาลยุติธรรมนั้นเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน หากระลึกถึงเหตุการณ์ของสงครามโลกครั้งที่สองสงบใหม่ ๆ ก็คงจะพบความจริงยิ่งขึ้น เมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้นำชาติไทยในระหว่างสงครามต้องประสบมรสุมทางการเมืองอย่างหนักจนถูกฟ้องเป็นคดี ในบรรยากาศความผันผวนทางการเมือง หากศาลมิได้วางตัวเป็นกลาง มิได้ยึดมั่นในวิชาชีพที่ได้เล่าเรียนมา หรือมิได้สำนึกว่าตนเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนแล้ว ผลแห่งคดีนี้จะเป็นอย่างไร ก็ย่อมจะคาดหมายได้ไม่ยากนัก แต่ในฐานะประธานศาลฎีกา พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ผู้เขียนคำวินิจฉัยคดีนี้พร้อมกับท่านผู้พิพากษาองค์คณะที่กล่าวนามผู้ซึ่งได้สร้างคุณงามความดีมาเป็นเวลานานจนได้มานั่งในศาลฎีกานี้ ย่อมจะทำหลังล้มหลักอาญาเบื้องต้นที่ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ นั้นไม่ได้

ภายหลังท่านได้ลาออกจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2496 เพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม สืบแทนพระนิติธารณพิเศษ ในคณะรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ท่านได้ปรับปรุงฐานะของข้าราชการตุลาการและข้าราชการตุลาการให้ดีขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมาก ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจนถึงวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2500 จึงพ้นจากตำแหน่ง

นอกจากดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ราชการดังกล่าวแล้ว ในทางกฎหมาย พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ยังได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ เป็นประธานกรรมการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง ประธานกรรมการประมวลคำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบราชการที่กระทรวงยุติธรรมได้ส่งไปยังศาลโดยตำแหน่งปลัดกระทรวง ประธานกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2482 ประธานกรรมการตรวจพิจารณาระเบียบราชการในกองกฎหมายโดยตำแหน่งปลัดกระทรวง ประธานกรรมการพิจารณาการตั้งศาลและการพิจารณาของศาลในดินแดนที่ได้คืนมาเป็นของไทย ประธานกรรมการ กอง 3 คณะกรรมการกฤษฎีกา ประธานกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประธานกรรมการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พุทธศักราช 2485 ประธานกรรมการคณะกรรมการสอบสวนพฤติการณ์ในการที่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเสด็จสวรรคต ประธานกรรมการตรวจพิจารณาข้อเสนอเรื่องการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ประธานกรรมการพิจารณาวางนโยบายของกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นสมาชิกฝ่ายไทยในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) กรุงเฮก เป็นประธานกรรมการดำเนินการร่างพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่ออนุวรรตตามร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2497 ยกฐานะข้าราชการตุลาการและข้าราชการตุลาการให้สูงขึ้น

ในทางการศึกษา พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์เคยเป็นอาจารย์สอนกฎหมายในโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. 2467 – 2468 และเคยดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ พ.ศ. 2495 รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ พ.ศ. 2498 และเป็นศาสตราจารย์ประจำและศาสตราจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองอีกด้วย

ด้วยความวิริยะอุตสาหะในหน้าที่ราชการอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ จึงได้รับพระราชทานยศครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2473 เป็น มหาอำมาตย์ตรีบรรดาศักดิ์ครั้งสุดท้าย เมื่อปี พ.ศ. 2471 เป็นพระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ มนุษย์ชั้นยุคตบตี

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นบำเหน็จแห่งคุณงามความดี ซึ่งนับเป็นเกียรติยศอย่างสูงยิ่งแกวงศ์ตระกูล ดังนี้

- พ.ศ. 2462 เหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยา
- พ.ศ. 2480 เหรียญจักรพรรดิมาลา
- พ.ศ. 2495 มหาวิริยมาลา
- พ.ศ. 2496 มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2497 ทูตียจุลจอมเกล้าวิเศษและเหรียญรัตนาภรณ์

ในปัจจุบันวัยของชีวิตพระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ได้มุ่งศึกษาธรรมที่ลานโมกข์อย่างจริงจังร่วมกับท่านพุทธทาสจนได้รับการยกย่องจากชาวคณะธรรมทานว่า “สหายธรรมทานคนหัวปีแห่งชาวคณะธรรมทานทั้งหลาย” หลังจากนั้นท่านได้ประกอบกิจกรรมในทางธรรมเรื่อยมา

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจวายอย่างสงบที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2511 สิริรวมอายุได้ 75 ปี

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์เป็นตุลาการที่เคยดำรงตำแหน่งสูงสุดในทางการยุติธรรมทั้งในทางการศาล พลเรือนและการเมือง ในทางการศาลเป็นประธานศาลฎีกา ในทางพลเรือนเคยดำรงตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำ คือ ตำแหน่งปลัดกระทรวงยุติธรรม และในทางการเมืองเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งน้อยท่านนักที่จะได้ดำรงตำแหน่งอันสูงสุดและมีเกียรติเช่นท่าน